

Työnteon kannustimia voi parantaa tuloeroja kasvattamatta

Päivi Puonti

Elinkeinoelämän tutkimuslaitos
paivi.puonti@etla.fi

Aki Kangasharju

Elinkeinoelämän tutkimuslaitos
aki.kangasharju@etla.fi

Suosittelava lähdeviittaus:

Puonti, Päivi & Kangasharju, Aki (9.8.2022).
”Työnteon kannustimia voi parantaa tuloeroja kasvattamatta”.

ETLA Muistio No 112.

<https://pub.etla.fi/ETLA-Muistio-Brief-112.pdf>

Tiivistelmä

Suomen työttömyysturvajärjestelmä on tehoton. Ansiosidonnainen työttömyysturva pitkittää tarpeettomasti työttömyyden kestoja. Pidempi työttömyys kasvattaa tuloeroja verrattuna siihen, että suurempi osa työikäisistä saisi toimeentulonsa palkkatyöstä, koska työttömyyden jatkuminen pitkittää matalamman tulotason aikaa. Se todennäköisesti myös heikentää uusien työsuhteiden laatua. Tässä muistiossa hahmotellaan uudistus, jossa parannetaan työn vastaanottamisen kannustimia ja tuetaan vaikeasti työllistyviä työn etsinnässä ja vastaanottamisessa. Ansiosidonnaisen keston puolittaminen nykyisestä puolestatoisesta vuodesta (400 päivästä) yhdeksään kuukauteen tai korkeintaan yhteen vuoteen nostaa työllisyysastetta noin prosenttiyksiköllä. Vapautuvia 400–600 miljoonaa euroa hyödynnetään vaikeasti työllistyvien tukemisessa. Ansiosidonnaiselta siirrytään nopeammin työlliseksi ja pitkäaikaistyöttömyys vähenee, joten uudistus ei kasvata tuloeroja.

Abstract

There Are Ways to Improve Work Incentives Without Increasing Income Inequality

The Finnish unemployment system is inefficient. The earnings-related unemployment allowance unnecessarily lengthens the duration of unemployment spells. Longer unemployment spells increase income differences compared to a situation where a larger share of the population earned their living at paid work. This is because the prolongation of the unemployment spell means lower income for a longer period. Longer unemployment spells are also likely to contribute negatively to the quality of post-unemployment jobs. In this Brief, we sketch a reform that improves the work incentives of the unemployed with low employment barriers. The reform consists of shortening the duration of the earnings-related unemployment allowance from the current 400 days to a maximum of 200–250 days (9–12 months) and using the savings to support the employment of the people with the highest employment barriers. As a result, the unemployed entitled to the earnings-related unemployment allowance return to work more quickly, while long term unemployment decreases, and so the reform does not increase income inequality.

VTT **Päivi Puonti** on Elinkeinoelämän tutkimuslaitoksen tutkija.

KTT **Aki Kangasharju** on Elinkeinoelämän tutkimuslaitoksen toimitusjohtaja.

Ph.D. (Econ.) **Päivi Puonti** is a Researcher at ETLA Economic Research.

Ph.D. **Aki Kangasharju** is the CEO of ETLA Economic Research.

Kiitokset: Kiitämme Tarmo Valkosta, Antti Kauhasta, Tero Kuusta ja Markku Lehmusta kommentaista.

Acknowledgements: We thank Tarmo Valkonen, Antti Kauhanen, Tero Kuusi and Markku Lehmus for useful comments.

Avainsanat: Kannustinloukut, Ansiosidonnainen työttömyysturva, Tuloerot

Key words: Incentive trap, Earnings related unemployment benefit, Income inequality

JEL: J20, H20, H55

---

1 Johdanto

Suomen työttömyysaste on ollut korkealla jo pitkään ja työllisyysaste on viime vuosien noususta huolimatta edelleen pohjoismaisittain alhainen sekä julkisen talouden tasapainon näkökulmasta riittämätön.¹ Uudet työlliset ovat tulleet useammin työvoiman ulkopuolelta kuin työttömistä (kuvio 1). Työttömien määrä on vähentynyt vain työikäisten määrän tahdissa, kun taas työvoiman ulkopuolisten määrä on vähentynyt selvästi voimakkaammin. Työvoiman ulkopuolella on työikäisiä vähemmän kuin kertaakaan ainakaan toisen maailmansodan jälkeen (Kangasharju, 2021).

Työmarkkinoiden niin sanottu kohtaanto-ongelma on kärjistynyt viime aikoina. Julkisesti välitetyillä työmarkkinoilla oli maalisi- ja toukokuun 2022 aikana avoinna olevien työpaikkojen määrä noussut jo lähes samalle tasolle työttömien työnhakijoiden määrän kanssa.

Pohdimme tässä muistiossa mahdollisuuksia alentaa työttömyyttä parantamalla työn vastaanottamisen taloudellisia kannustimia ja lisäämällä tukea pitkäaikaistyöttömille. Rahallisten kannustimien lisääminen heikentää työttömyysturvan vakuutusominaisuutta, mutta se kom-

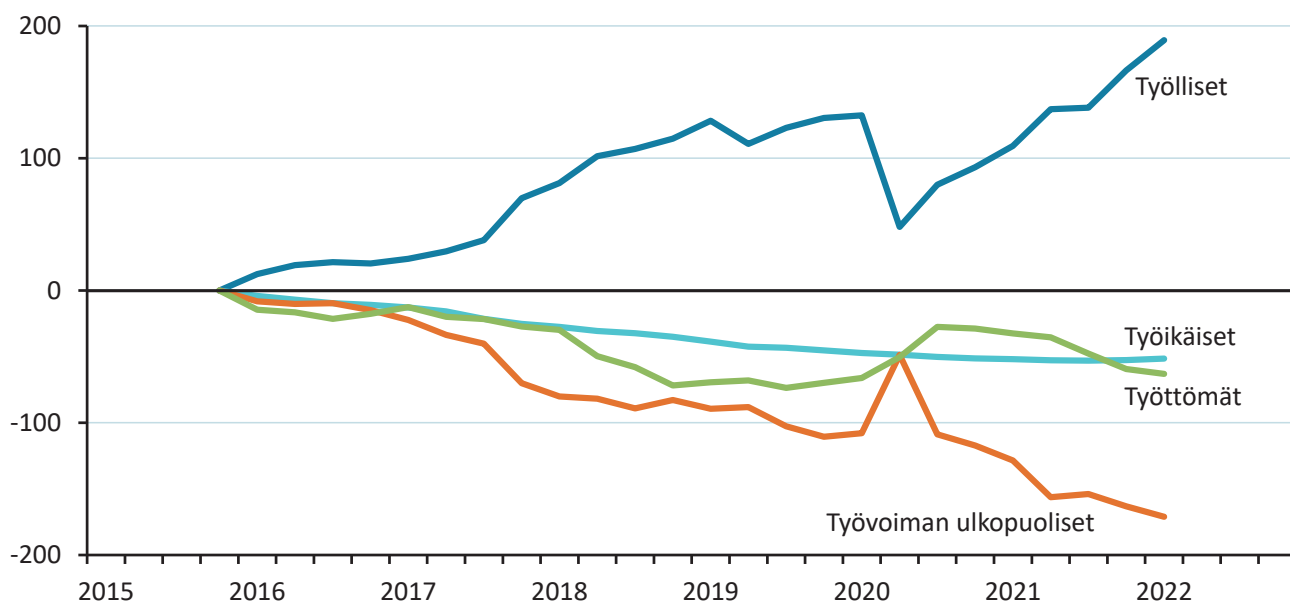
pensoidaan panostamalla voimakkaammin vaikeammin työllistyvien tukeen.

Suomen vero- ja etuusjärjestelmä tasaa tuloja voimakkaasti, sillä isolla osalla suomalaisia tulotaso laskee työttömyyden takia vain vähän (Puonti ym., 2022), ja tuloerot kuuluvat maailman pienimpiin. Kuitenkin mitä enemmän työttömien ja työllisten välisiä tuloeroja tasataan, sitä heikommät ovat työttömien rahalliset kannusteet hakeutua uudelleen töihin mahdollisimman pian.

Kansainvälinen valuuttarahasto ehdottaa kannustimien parantamista kasvattamalla työtulovähennystä etenkin lapsiperheille ja varmistamalla tukien riittävä taso työkyvyttömille (IMF, 2020). IMF:n ehdotuksessa on poliittiselle päätöksenteolle helpottavaa se, että työnteon kannustimet paranevat ilman tuloerojen kasvua. Kangasharju (2022) ehdottaa vastaavanlaista tuloeroja vakaana pitävää uudistusta siten, että tuloveroja lasketaan yleisemmin ja kompensoidaan valtion kassaa karsimalla hyväntuluisia suosivia arvonlisäveron poikkeuksia.

Lähestymme seuraavassa kannustinongelmaa suomalaiselle keskustelulle tutummasta näkökulmasta. Myös tässä ehdotuksessa kannustimia parannetaan tuloeroja kasvattamatta.

Kuvio 1 15–64-vuotiaat työikäiset työmarkkina-aseman mukaan, 1 000 henk.

Lähde: Etlä via Macrobond & Tilastokeskus.

Kansainvälisessä vertailussa Suomessa syntyy kannustinongelmia ennemminkin sosiaaliturvan kuin verotuksen vuoksi (Jara ym., 2016). Etenkin ansiosidonnainen työttömyysturva pitää yllä työttömäksi jäävillä tulotasoa, joka on kansainvälisesti vertaillen pitkän ajan hyvin lähellä uudesta työllistymisestä saatavaa palkkatasoa (Kotamäki, 2018; 2021). Se pitkittää tarpeettomasti työttömyyden kestoa (Alasalmi ym., 2020).

Työttömyysjaksojen pitkittyminen kasvattaa tuloeroja verrattuna siihen, että suurempi osa suomalaisista saisi toimeentulonsa palkkatyöstä, koska työttömyysjakson piteneminen pitkittää myös matalamman tulotason aikaa. Samalla uudelleen työllistymisen todennäköisyys ja osaamistaso laskevat. Lopputulos on paradoksaalinen, sillä sosiaaliturvan tavoitteena on riskeiltä suojaaminen ja tuloerojen pienentäminen. Nopeampi uudelleen työllistyminen nostaisi yksilön elinaikanaan saamia tuloja (elinkaarituloja), vaikka työttömyyden aikainen tuki olisi nykyistä matalampi tai alenisi nykyistä nopeammin.

Työllistymistä voidaan edistää leikkaamalla työttömyysturvan tasoa tai kestoa niiltä, joilla on hyvät mahdollisuudet työllistyä. Työttömyysturvan leikkaaminen lisää työnetsintää. Tutkimukset osoittavat, että työllistymisestä saatavan nettotulon kasvu 10 prosentilla suhteessa työttömyyden aikaiseen tulotasoon lisää työllisyyttä 1 ja 3 prosentin välillä (IMF, 2020; Ollonqvist ym., 2021).

Kun kannustimien parantaminen lisää työllistymisen todennäköisyyttä, myös työttömyysjaksojen pituus lyhenee. Tämä voi myös parantaa työsuhteiden laatua. Ainakin pitkittyneen työttömyyden negatiiviset vaikutukset laskevat uusien työsuhteiden laatua (Alasalmi ym., 2020).

Suomen kaltaisissa avokätisen työttömyysturvan maissa työttömyysturvan leikkaukset lisäävät aina työllisyyttä (Tatsiramos & van Ours, 2014). Yksi onnistuneista toimituksista Suomessa oli työttömyysputken lyhennys, joka tosin lähtökohtaisesti osui vaikeasti työllistettäviin (Kyyrä & Pesola, 2020).

Tällä hetkellä puolentoista vuoden eli 400 päivän ansiosidonnaisen työttömyysturvan saa noin 6 kuukauden työssä ololla. Työttömyysturvan kehittämistyöryhmän raportissa (2021) analysoidaan työttömyyspäivärahan keston porrastusta työhistorian perusteella. Työryhmän mukaan työllisyys lisääntyisi noin 7 000 henkilöllä, jos

viiden kuukauden työssäololla ansaitsisi 100 päivää, 10 kuukauden työssäololla 200 päivää, 15 kuukauden työssäololla 300 päivää ja vasta 20 kuukauden työssäololla 400 päivää ansiosidonnaista päivärahaa. Uudistus vapauttaisi vuodessa yli 110 miljoonaa euroa muihin kohteisiin. Uudistus on julkisen talouden ja kestävyysvajeen näkökulmasta riittämätön.

Osoitamme seuraavassa ”hypoteettisella perälautalaskelmalla”, että enimmillään ansioturvan leikkaaminen lisäksi työllisyyttä noin 80 000 henkilöllä, joka vapauttaisi julkisia resursseja jopa 1,2 miljardia euroa vuodessa. Se kuitenkin edellyttäisi koko ansiosidonnaisen työttömyysturvan poistamista ja kaikkien sitä saavien siirtämistä työmarkkinatuella. Emme ehdota ansiosidonnaisen työttömyysturvan poistamista, vaan sen puoltamista 9 kuukauteen (200 päivään) tai lyhentämistä korkeintaan yhteen vuoteen (250 päivään). Uudistus vapauttaisi julkisia varoja 400–600 miljoonaa euroa ja nostaisi työllisyysastetta prosenttiyksiköllä. Vapautuvia varoja tulisi kohdentaa työnhaussa enemmän apua tarvitseville.

Taloudellisten kannustimien parantaminen etuuksia leikkaamalla ei auttaisi kaikkien työttömien työllistymistä samalla tavoin. Vaikeammin työllistyvien kohdalla heikompi työttömyysturva vain lisää köyhyyttä. Ansiosidonnaisen työttömyysturvan heikennyksestä vapautuvia resursseja kannattaakin siirtää vaikeasti työllistyvien työllistämiseksi tarvittaviin politiikkatoimiin. Keskustelemme muistion lopuksi vaihtoehtoista tukea vaikeasti työllistyviä. Näitä ovat aikuiskoulutuksen, mielenterveyspalveluiden, työn perässä muuttamisen ja osa-aikatyön kehittäminen.

Mitä enemmän työttömyysturvan ansio-osaa leikataan, sitä enemmän työllisyys paranee ja sitä enemmän resursseja vapautuu vaikeasti työllistyvien tukeen. Tuloerojen kasvun estää ansiosidonnaisella olevien työllisyyden parantamisen lisäksi pitkäaikaistyöttömyyden väheneminen.

2 Kannustimien parantaminen

Kannustimien puutetta mitataan tavallisesti työllistymisveroasteella. Se osoittaa, kuinka paljon työpaikan vas-

taanottaminen lisää maksettujen verojen ja maksujen määrää ja vähentää etuuksia suhteessa uuteen palkkaan. Veroasteet vaihtelevat paljonkin riippuen tulonsiirtojen

tasosta työttömänä sekä uudesta palkasta työllisenä. Taulukossa 1 on kuvattu eri työttömyysetuuksia saaneiden työllistymisveroasteiden mediaanit.

Taulukko 1 Työllistymisveroasteet ja työllistymispalkat vuoden 2018 lainsäädännön mukaan

	Osuus työttömistä*	Työllistymis- veroasteen mediaani, %	Työllistymis- palkkaennusteen keskiarvo, eur	Työllistymis- ennusteen mediaani, eur
Työmarkkinatuki	47,1	63,9	2 307	2 188
Peruspäiväraha	8,3	58,4	2 656	2 533
Ansiosidonnainen	41,7	68,6	2 949	2 793

* Vain ansiopäivärahaa, peruspäivärahaa tai työmarkkinatukea vuoden aikana saaneet.

Lähde: Etlan laskelmat.

Taulukko 2 Työttömyysetuuksia saaneiden taustaominaisuudet*, %

	Ansiosidonnaisen saajat	Peruspäivärahan saajat	Työmarkkinatuen saajat
Miehiä	46,7	47,9	51,2
Naisia	53,3	52,1	48,8
18–30-vuotiaita	12,6	36,0	26,8
30–50-vuotiaita	44,9	46,0	47,1
50–64-vuotiaita	42,5	18,0	26,0
Perusasteen koulutus	12,8	18,6	31,6
Keskiasteen koulutus	55,0	60,1	49,6
Korkeakoulutus	32,3	21,3	18,8
Lapseton	59,2	61,7	64,1
Alle 3 v. lapsia	5,7	7,3	5,4
0–7 v. lapsia	13,5	15,4	14,3
Saanut asumistukea	14,5	51,5	60,6
Saanut toimeentulotukea	6,0	28,3	46,4
Tuloluokka I	5,1	17,7	39,1
Tuloluokka II	8,6	18,0	23,8
Tuloluokka III	12,1	19,2	12,4
Tuloluokka IV	12,7	14,1	8,1
Tuloluokka V	12,6	10,3	5,4
Tuloluokka VI	12,7	7,1	3,9
Tuloluokka VII	11,4	5,4	2,7
Tuloluokka VIII	10,4	4,4	2,0
Tuloluokka IX	8,7	2,4	1,5
Tuloluokka X	5,8	1,2	1,0

* Aineistovuonna 2018.

Lähde: Puonti ym. (2022) ja Etlan laskelmat.

Työmarkkinatukea maksetaan ansiosidonnaisen työttömyysturvan päättymisen jälkeen. Peruspäivärahaa puolestaan maksetaan niille, jotka eivät kuulu työttömyyskassaan eivätkä ole siksi oikeutettuja ansiosidonnaiseen päivärahaan. Peruspäivärahan ja ansiopäivärahan saajat siirtyvät työmarkkinatuella 400 päivän työttömyysjakson jälkeen. Peruspäiväraha ja tarveharkintainen työmarkkinatuki ovat yhtä suuria.

Ansiopäivärahansaajien työllistymisveroasteet ovat keskimäärin noin 10 prosenttiyksikköä korkeammat kuin peruspäivärahansaajilla ja 5 prosenttiyksikköä työmarkkinatukea saavia korkeammat. Ero syntyy siitä, että ansiopäivärahaa saavat ovat erilaisia kuin peruspäivärahaa tai työmarkkinatukea saavat. Vaikka ansiopäivärahaa saavien tulotaso työttömänä on korkeampi, ja heidän tulonsiirtonsa pienenevät muita enemmän työllistymisen myötä, he myös tavallisesti työllistyvät muita korkeammalle palkkatasolle (ks. taulukko 1), jossa maksetaan progressiivisen verotuksen vuoksi enemmän veroja.

Ansiopäivärahaa saavat ovat tyypillisesti korkeammin koulutettuja kuin peruspäivärahaa tai työmarkkinatukea saavat, heillä on enemmän työmarkkinakokemusta (heissä on vähemmän nuoria) ja heillä on vähemmän heikkoon työllistymiseen viittaavia asumistukijaksoja kuin muilla (taulukko 2). Siksi ansiopäivärahan saajilla on myös paremmat edellytykset työllistyä. Koska heillä on myös vähemmän ja lyhyempiä työttömyysjaksoja, tukien leikkaaminen tuntuisi vähemmän heidän elin-kaarituloissaan.

Ansiopäivärahan saajilla on kuitenkin heikoimmat taloudelliset kannusteet työllistyä (Puonti ym., 2022). Ne ovat muita heikommat kaikilla tulotasoilla, vaikka peruspäivärahaa tai työmarkkinatukea saavista suuri osa saa myös tarveharkintaista asumis- ja/tai toimeentulotukea.

Kuvaamme seuraavassa hypoteettisen perälaualaskelman uudistukselle, jossa ansiosidonnainen työttömyyspäiväraha poistettaisiin kokonaan. Käytämme hyväksi Määttäsen ja Valkosen (2016) SISU-mallilla tekemiä simuloiteja, jossa ansiosidonnaista etuutta saavat saisivatkin peruspäivärahaa. Tulosten mukaan ansio-osan poistaminen kokonaan laskisi ansiopäivärahan saajien työllistymisveroasteet lähelle työmarkkinatukea tai peruspäivärahaa saavien keskimääräistä työllistymisveroastetta². Tämä siitä huolimatta, että ansiopäivärahaa

ja peruspäivärahaa saavat ovat taustaominaisuuksiltaan hieman erilaisia.

Simuloinnin avulla voimme karkeasti arvioida, kuinka paljon ansiopäivärahan tason laskeminen lisäisi työllisyyttä Suomessa. Taulukon 1 perustella oletamme, että ansiopäivärahansaajien työllistymisveroasteet laskisivat peruspäivärahansaajien tasolle eli noin 10 prosenttiyksikköä³. Ansiopäivärahan tason laskeminen kohdistuisi noin 42 prosenttiin työttömistä.

Politiikkatoimen aiheuttama työllisyyden muutos ΔE lasketaan seuraavasti (Ollonqvist ym., 2021):

$$\Delta E = \beta \frac{\Delta(1 - PTR)}{1 - PTR_0} * E_0$$

jossa β on työllistymisjousto, PTR_0 on keskimääräinen työllistymisveroaste lähtötilanteessa, $\Delta(1 - PTR)$ on työllistymisveroasteen muutos ja E_0 on työllisten lukumäärä lähtötilanteessa.

Toukokuun lopussa 2022 Suomessa oli Tilastokeskuksen kausitasoitettun sarjan mukaan 2 621 000 työllistä. Kirjallisuudessa tyypillisimmin käytetyn työllistymisjouston (0,2) perusteella ansio-osan poistaminen lisäisi työllisyyttä 80 000 henkilöllä. Ansiosidonnaisen keston puoltaminen lisäisi siis työllisyyttä 40 000 henkilöllä, mikä on reilu prosentti työikäisestä väestöstä. Jos työllistymisjoustona käytetään tyypillisimmän jouston sijaan 0,1 tai 0,3, työllisyysvaikutuksen haarukaksi saadaan 40 000–120 000 henkilöä.

Laskelma perustuu oletukseen, että ansio-osan kokonaan poistamisella olisi sama suhteellinen vaikutus kuin sen marginaalisella leikkauksella tasoa laskemalla tai kestoä lyhentämällä.

Kärkkäisen ja Tervolan (2018) sekä Kotamäen ym. (2017) laskelmissa työttömyysturvan keston lyhentämisellä olisi suora tuloeroja kasvattava vaikutus, mutta tuloerot eivät juuri muuttuisi, kun otetaan huomioon, että useampi työllistyisi (nopeammin) ja pääsisi korkeammalle tulotasolle.

Radikaalimmalla, ansio-osan poistavalla, uudistuksella voi olla erilaiset vaikutukset tuloeroihin, koska se osuu myös niihin ansiosidonnaista saaviin työttömiin, jotka eivät helposti työllisty leikkauksesta huolimatta. Tämän

vuoksi radikaalia ansiosidonnaisen työttömyysturvan uudistusta olisi täydennettävä niin, että leikkauksesta vapautuvia resursseja käytettäisiin vaikeammin työllistyvien tukeen.

3 Vaikeasti työllistyviä eivät etuuksien leikkaukset auta

Ansio päivärahan saajien lisäksi muidenkin työttömyys-etuuksien saajilla on heikot rahalliset kannustimet työllistyä johtuen erityisesti sosiaalietuuksien yhdistelmästä (Puonti ym., 2022). Ryhmässä on nuorempia ja vähemmän koulutettuja henkilöitä kuin ansio päivärahan saajissa. Erityisesti työmarkkinatuen saajalla ei ole viimeaikaisista työkokemusta⁴ (Kyyrä ym., 2018) ja siten heikommat edellytykset työllistyä.

Pelkkä kannustimien lisääminen ei ole kuitenkaan paras tapa auttaa vaikeasti työllistyviä. OECD:n lokakuussa 2020 julkaiseman raportin mukaan suurin työttömien ryhmä Suomessa koostuu maaseudulla asuvista, keskimäärin 55-vuotiaista henkilöistä, joista suurin osa on luopunut työhausta (OECD, 2020). Esteinä tämän ryhmän työllistymiselle ovat viimeaikaisen työkokemuksen puute, terveysongelmat ja vähäinen koulutus. Osa onkin siirtynyt suoraan työttömistä työkyvyttömiksi. Tässä ryhmässä on 26 prosenttia työttömistä, ja vain 9 prosenttia heistä etsii aktiivisesti työtä.

Työttömyysturvan leikkaus ei auta tätä ryhmää työllistymään, koska uudet työpaikat syntyvät valtaosin kaupunkeihin, ryhmällä on työmarkkinoilla tarvittavaa osaamista rajoitetusti ja heikko työkyky ja muu sosiaaliturva paikaksi suurelta osin työttömyysturvan heikennykset. Näiden ryhmien työllistymiseen kannattaa etsiä muita keinoja, joihin tarvittavat resurssit löytyvät tehokkaimmin ansioturvan leikkauksista.

Ryhmän puutteellista kielitaitoa ja osaamista on perusteltua täydentää esimerkiksi aikuiskoulutuksella, jota pitäisi myös uudistaa ja tutkimusten mukaan kohdistaa vain perusasteen tutkinnon suorittaneille, jolloin työllisyysvaikutus on suurin (Kauhanen & Virtanen, 2021). Vainnansiirtoveron poistaminen puolestaan helpottaisi työn perässä muuttamista.

Mielenterveys- ym. työkyvyttömyysongelmiin tarvitaan erityistä panostusta, kuten kuntoutusta ja joustavia työtehtävä- ja työaikatarkoituksia. Toisaalta työttömyyden väheneminen voi myös auttaa mielenterveysongelmiin. Vaikka mielenterveysongelmat ovat työllistymisen este, ne voivat olla myös pitkäaikaisesta työttömyydestä johtuvia. OECD:n (2020) mukaan mielenterveysongelmat työttömyyden syynä ovat yleisempiä vähemmän koulutettujen kuin koulutettujen keskuudessa. Kun tämä yhdistetään siihen tietoon, että Suomessa vähemmän koulutetuilla on vaikeampaa työllistyä (OECD, 2020), on helppo nähdä yhteys myös pitkäaikaistyöttömyydestä mielenterveysongelmiin, eikä pelkästään päinvastoin.

Työtulovähennyksen lisääminen auttaisi osa-aikatyön vastaanottamista niille, joille kokopäivätyön tekeminen on haastavaa. Esimerkiksi pitkäaikaistyöttömät, nuoret ja maahanmuuttajat hyötyvät pienimuotoisesta työskentelystä työttömyyden aikana, sillä sosiaalisten verkostojen vahvistuminen sekä työkyvyn ja ammattitaidon vahvistaminen tai ylläpitäminen edesauttavat koko-aikaista työllistymistä. Lyhyet työsuhteet toimivat myös koeaikana niille henkilöille, joiden palkkaamista työnantajat epäroivät (Alasalmi ym., 2020).

Työttömyyden aikaisesta työskentelystä eniten hyötyvät kuitenkin työskentelevät muita harvemmin. Alasalmi ym. (2020) ehdottavatkin osa-aikaisten avointen työpaikkojen välittämistä entistä vahvemmin heikossa työmarkkina-asemassa oleville.⁵ Perusteilla olevan valtion erityistehtäväyhtiö Työkanava Oy:n onkin tarkoitus auttaa osatyökykyisiä työllistymään etsimällä sopivia työpaikkoja ja määrittelemällä osatyökykyisen työkykyyn soveltuvan palkan Työkanavan aikaiselle työjaksolle. Tavoitteena on, että työjakson jälkeen työllistymisen avoimille työmarkkinoille helpottuisi. Kattavampi kokoelma osatyökykyisten työllistymistä edistävästä keinoista löytyy työllisyys tutkimusryhmän raportista (2021).

4 Johtopäätös

Ansiosidonnaisen työttömyysturvan poistaminen lisäisi työllisyyttä noin 80 000 henkilöllä ja vapauttaisi julkisia resursseja 1,2 miljardia euroa muuhun käyttöön. Laskelema perustuu oletukseen, että ansio-osan kokonaan

poistamisella olisi sama suhteellinen vaikutus kuin sen marginaalisella leikkauksella tasoa laskemalla tai kestoä lyhentämällä.

Ehdotamme ansiosidonnaisen työttömyysturvan keston puolittamista nykyisestä puolestatoista vuodesta 9 kuukauteen tai korkeintaan yhteen vuoteen. Työttömyysturvan keston lyhentäminen ei vaikuta tuloeroihin, koska useampi työllistyy (nopeammin) ja pääsee korkeammalle tulotasolle. Tällaisella leikkauksella voi olla hypoteettisesta laskelmastamme poikkeavat vaikutukset, koska se osuu myös niihin ansiosidonnaista saaviin työttömiin, jotka eivät helposti työllisty leikkauksesta huolimatta. Leikkauksesta vapautuvia resursseja olisikin käytettävä vaikeammin työllistyvien tukeen.

Kuvaamamme ansiosidonnaisen kokonaan lopettaminen on luonnollisesti ääriesimerkki, mutta pienempikin leikkaus ansiosidonnaisen tason keston vähentää tulonsiirtoja henkilöille, joilla on parhaat edellytykset työllistyä nopeasti. Se säästää julkista rahaa ilman, että tuloerot kasvavat. Tuloerojenkin kannalta on perusteltua, että järjestelmä kannustaa työllistymään mahdollisimman pian ennen kuin työttömyys pitkittyy, työllistyminen vaikeutuu ja elinkaaritulot laskevat.

Kyse on tasapainosta ja tavoitteenasetannasta. Mitä enemmän työttömyysturvan ansio-osaa leikataan, sitä enemmän työllisyys paranee ja sitä enemmän resursseja vapautuu vaikeasti työllistyvien tukeen. Tuloerojen kasvun estää ansiosidonnaisella olevien työllisyyden paranemisen lisäksi pitkäaikaistyöttömyyden väheneminen.

Viitteet

- ¹ Eurostatin mukaan vuonna 2021 Suomen työllisyysaste oli 72,7 %, kun se oli Ruotsissa ja Tanskassa 75,4 % ja Norjassa 76,3 %. Alankomaissa työllisyysaste oli jopa 80,1 %.
- ² Määttäsen ja Valkosen (2016) tapauksessa työllistymisveroasteet laskevat 14 %-yksikköä.
- ³ Laskelma ei ota huomioon muutoksia samaan kotitalouteen kuuluvien työmarkkinatukea tai peruspäivärahaa saavien työllistymisveroasteissa. Vaikutukset ovat kuitenkin suuruusluokaltaan pieniä (Määttäsen & Valkonen, 2016).
- ⁴ Peruspäivärahan ehtona on aiempi työssäolo. Ne joilla sitä ei ole, saavat työmarkkinatukea.
- ⁵ Nostamalla opintotuen tulo rajoja Sanna Marinin hallitus teki vastikään tosin päinvastaisen päätöksen. Tuella opiskelijoiden työntekeä hallitus päätti tukea elinkaaritulojen perusteella hyväosaisia tavalla, joka on julkiselle taloudelle kallis ja hidastaa täysipäiväisen osaavan työvoiman saamista yhteiskunnan käyttöön (Valkonen, 2022).

Lähteet

Alasalmi, J., Busk, H., Kauhanen, A., Leinonen, T., Solovieva, S., Valkonen, T. & Viikari-Juntura, E. (2020). Työpolitiikka ja työllisyysaste: Tutkimukseen perustuvia johtopäätöksiä, Raportti 2020:33, Valtioneuvoston kanslia. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-287-951-6>.

IMF (2020). Promoting Labor Supply Through Tax and Benefit Reform, IMF Staff Country Reports, Finland: selected Issues, 6.

Jara, H. X., Gasior, K. & Makovec, M. (2016). Low incentives to work at the extensive and intensive margin in selected EU countries, Research note 4/2016, European Commission.

Kangasharju, A. (2021). Härmäläinen täystyöllisyys, Etna kolumni, 5.11.2021. <https://www.etla.fi/ajankohtaista/harmalainen-taystyollisyys/>

Kangasharju, A. (2022). Kannustinloukut edellyttävät muutoksia veroihin ja tulonsiirtoihin, Etna kolumni, 11.2.2022. <https://www.etla.fi/ajankohtaista/kannustinloukut-edellyttavat-muutoksia-veroihin-ja-tulonsiirtoihin/>

Kauhanen, A. & Virtanen, H. (2021). Kannattavatko investoinnit aikuiskoulutukseen?, Etna Muistio nro 102. <https://pub.etla.fi/ETLA-Muistio-Brief-102.pdf>

Kotamäki, M. (2018). Suomalainen ja ruotsalainen taistelivat ansiosidonnaisista – kumpi voitti?, Taloustaito blogi, 27.11.2018. <https://www.taloustaito.fi/blogit/mauri-kotamaki-suomalainen-ja-ruotsalainen-taistelivat-ansiosidonnaisista-kumpi-voitti/>

Kotamäki, M. (2021). Kohti työllisyyttä tukevaa työttömyysturvaa, Keskuskauppakamari.

Kotamäki, M., Mattila, J. & Tervola, J. (2017). Turning static pessimism to dynamic optimism. An ex-ante evaluation of unemployment insurance reform in Finland, Working papers 124, KELA.

Kyyrä, T., Matikka, T. & Pesola, H. (2018). Työttömyysturvan suojaosa ja työttömyyden aikainen työskentely, Raportti 2018:45, Valtioneuvoston kanslia.

Kyyrä, T. & Pesola, H. (2020). Long-term effects of extended unemployment benefits for older workers, Labour Economics, 62.

Kärkkäinen, O. & Tervola, J. (2018). Talouspolitiikan vaikutukset tuloeroihin ja työllisyyteen 2015–2018, Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 59/2018, Valtioneuvoston kanslia.

Määttänen, N. & Valkonen, T. (2016). Ansiosidonnainen työttömyysturva, työllisyys ja elinkaaritulot, Etna Muistio nro 53. <https://pub.etla.fi/ETLA-Muistio-Brief-102.pdf>

OECD (2020). Faces of joblessness in Finland. A people-centred perspective on employment barriers and policies.

Ollonqvist, J., Tervola, J., Pirttilä, J. & Thoresen, T. O. (2021). The distributional effect of tax-benefit policies: A reduced form approach with application to Finland, Discussion paper 1/2021, Finnish institute for health and welfare.

Puonti, P., Kauppi, E., Kotamäki, M. & Ropponen, O. (2022). Kannustinloukut Suomessa, Etna Raportti nro 124. <https://pub.etla.fi/ETLA-Raportit-Reports-124.pdf>

Tatsiramos, K. & van Ours, J. (2014). Labor Market Effects of Unemployment Insurance Design, Journal of Economic Surveys, 284–311.

Työllisyyden tutkijatyöryhmä (2021). Työllisyyden tutkijatyöryhmän raportti, Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja, työelämä 2021:40.

Työttömyysturvan kehittämisen työryhmä (2011). Työryhmän raportti, Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2021:11.

Valkonen, T. (2022). Opintotuen tuloajan nosto: puolittouksia ja lyhytnäköisyyttä, Etna kolumni, 16.2.2022. <https://www.etla.fi/ajankohtaista/kolumnit/opintotuen-tuloajan-nosto-puolittouksia-ja-lyhytnakoisyytta/>

ETLA

Elinkeinoelämän tutkimuslaitos

ETLA Economic Research

ISSN-L 2323-2463
ISSN 2323-2463

Kustantaja: Taloustieto Oy

Puh. 09-609 900
www.etla.fi
etunimi.sukunimi@etla.fi

Arkadiankatu 23 B
00100 Helsinki
